

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасна філософія»

Ступінь освіти Бакалавр
Освітня програма Філософія

Тривалість викладання	13-14 чверті
заняття:	
лекції:	2 години
практичні роботи:	2 години
Кількість кредитів ЄКТС	4 (120 годин)
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/index.php?categoryid=47>

Кафедра, що викладає	Філософії і педагогіки
----------------------	------------------------

Викладач:

Хміль Тетяна Володимирівна
Доцент кафедри філософії і педагогіки
Кандидат філософських наук, доцент

E-mail: khmil.t.v@nmu.one

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти, ауд. 116

лекції та практичні заняття проводяться відповідно до розкладу.

1. Анотація до курсу

Сучасна філософія – обов'язкова дисципліна навчального плану підготовки бакалаврів за освітньою програмою «Філософія». В межах дисципліни розкриваються концептуальні засади сучасного філософського дискурсу, спрямованого на формування у студентів здатності самостійно аналізувати новітні методологічні підходи та тенденції до вирішення фундаментальних проблем сучасного світу.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – сформувати у студентів аналітичну позицію та критичне мислення на підставі обізнаності щодо сучасної філософії, тенденцій її розвитку, проблематики та шляхів вирішення в умовах поширення стандартизації і уніфікації суспільного життя, інформаційної диктатури та дегуманізації людських стосунків.

Завдання курсу:

Опанувати зміст та проблематику основних напрямків сучасної філософії,

Сформувати здатності самостійно оцінювати концептуальні підходи щодо вирішення світоглядних проблем сучасного інформаційного суспільства з метою визначення власної світоглядної позиції.

3. Результати навчання

Вміти класифікувати основні напрямки сучасної філософії за ознаками сутності, проблематики та методологічних принципів.

Визначати фактори впливу (соціокультурні, психологічні, історичні, цивілізаційні тощо) на зміст та проблематику сучасних концепцій.

Вміти реферувати, рецензувати й коментувати першоджерела та дослідницьку літературу зі сучасної філософії.

Визначати головні особливості сучасної філософії та її місце в історико-філософському процесі

Розрізняти епістемологічні підходи та концептуальний зміст сучасних філософських теорій та світоглядних парадигм

Свідомо вибудовувати власну думку в інтелектуальних дискусіях, на підставі знань щодо сутності, специфіки, функцій, різновидів та видів соціокультурних явищ

Розуміти ознаки та небезпеку технократичного підходу до управління соціокультурними та духовними процесами

Формування навичок лідерства та здатності командної роботи

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
1. Основні методологічні принципи історико-філософських досліджень сучасної світової філософії Проблематика та історіографія досліджень сучасної світової філософії критерії періодизації, особливості формування і характерні риси сучасної світової філософії
2. Шляхи формування сучасної філософії Критичний перегляд класичної моделі світорозуміння. Програма радикального оновлення філософії: позитивізм, філософія життя, марксизм. Історичні форми позитивізму. Неопозитивізм. Постпозитивізм та аналітична філософія. Відкриття несвідомих поривів життя: А. Шопенгаур, Ф. Ніцше, З. Фройд, А. Бергсон. Криза цінностей західної цивілізації ХХ ст. і розвиток філософії. Проблема раціонального і ірраціонального як ключова в філософії ХХ ст. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Технократизм, його критика. Німецький екзистенціалізм (М. Гайдеггер, К. Ясперс. Французький екзистенціалізм (Ж.П. Сартр, А. Камю, Г. Марсель). Критика цінностей західної цивілізації. Методи емансипації свідомості: феноменологія Е. Гуссерля, герменевтика
3. Філософія свідомості. Філософська антропологія Свідомість в структурі людської життєдіяльності. Проблема природи свідомості та співвідношення мозку і свідомості: фізикалізм та дуалізм. Свідомість крізь призму психоаналітичної теорії З. Фрейда. Феномен несвідомого, його природа та функції. Місце несвідомого в духовному світі і бутті людини.

Коллективне несвідоме у теорії К. Юнга. цифічні рівні існування людини. Свобода і відповідальність як фундаментальні атрибути людського існування. Філософська антропологія ХХ ст.: концепції Е. Кассірера, Г. Плеснера, А. Гелена та М. Шелера. Конструктивне та деструктивне в природі людини. Проблема сенсу життя і самореалізації людини. Життя і смерть в духовному досвіді людства

4. Філософські основи біоетики.

. Біоетична концепція демографії. Проблеми абортів. Чинники виникнення біоетики. Визначення біоетики. Метод дослідження у біоетиці. Закон моральний і закон цивільний. Течії (види) біоетики. Сутність персоналістичної біоетики. Основні моделі біоетики. Філософське обґрунтування етичного судження в біоетиці. Креаціонізм і персоналізм як теоретичне підґрунтя біоетики. Недосконалість матеріалістичного розуміння людини. Відображення сутності біоетики у вченні Томи Аквінського та в неотомізмі. Релігійний екзистенціалізм. Феноменологічна концепція тілесності.

Проблема евтаназії в контексті біоетики. Смерть як суспільний феномен. Евтаназія з погляду біоетики.

5 Буття і свідомість . Поняття світу та довкілля (середовища). Поняття довкілля в контексті антропного принципу. Поняття «світ» у класичній традиції (І.Кант, Г.Гегель, К.Маркс). В.Дільтей про «історичний світ». Феноменологічна концепція «життєвого світу». Світ та горизонт. Феномен буття людини в світі. Шелер про світ (Welt) та довкілля (Umwelt).

Предметність свідомості. Г.Гегель та К.Маркс про предметність свідомості. Свідомість та предметність життєдіяльності. Іntenціональність свідомості. Світ в інтенціальних актах свідомості. Роль смислів для свідомості. Феномени розуміння та налаштованості. М.Гайдеггер про розуміння та налаштованість (за працею «Буття та час»). Подвійність смислу та символ. П.Рікер про природу символу. Символ та міф у людській життєдіяльності.

6 Основні виміри людського буття

Мова. Життєдіяльність, мова та мовлення. Презентативна та комунікативна функції мови. Мова як засіб та опосередкування. Становлення самостійності персони в актах мовлення. Ю.Габермас про мову та індивідуацію.

Соціальність. Феномен соціального в життєдіяльності людини. Соціобіологія та етологія про соціальність тварин. Історичність. Час та історичність. Біологічний час в життєдіяльності людини. Час як пережитий час (концепції А.Бергсона, В.Дільтея).

Тілесність. Предметність діючого тіла. Людське тіло в смисловому полі соціуму. Гендерні виміри сучасного буття та їх динаміка. Духовний елемент самоздійснення особи. Спонтанність духовного життя. Трансценденції в свідомому житті особи. Пошуки смислу життя в напрузі свободи між кінцевістю та безкінечністю.

7. Соціалізація як умова формування людського: нові фактори.

Форми і методи соціалізації. Упорядкування та підпорядкування. Основні інститути соціалізації: від сім'ї до мережевих груп. Відношення залежності, об'єктивні та суб'єктивні фактори їх збереження та відтворення. Інтерсуб'єктивність та віртуалізація людського «Я». Вплив ЗМІ та комп'ютерних технологій на систему комунікації та ієрархію цінностей. Суперечність приватності та публічності в системі сучасних комунікативних технологій. Віртуалізація управління та контролю, проблема традиціоналізму у системі підпорядкування та субординації.

8. Соціальна проблематика сучасної філософії.

. Релігія і влада. Сакральність і легітимність, їх соціокультурна різноманітність. Сучасна

міфологія, її призначення та форми застосування та просування у суспільну свідомість. Функціонування стереотипів – гендерних, управлінських, соціальних, споживацьких, комунікаційних тощо як прояв традиційної держави. Вибір між свободою та безпекою (Гаск) як базова основа сучасних соціальних перетворень.

Поняття та ознаки глобальних проблем сучасності, їх причини та шляхи подолання. Демографія, екологія, споживання, виховання, перетворення та відтворення життєдіяльності як сфери впливу публічного управління. «Антропологічна катастрофа» – міф чи майбутнє?

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1. «Класична філософська спадщина: причини відмови»

1. Критика раціоналізму.
2. Криза людини в західноєвропейській філософії.
3. Ніцшеанська критика культури.

2. «Основні напрямки сучасної філософії»

1. Проблема ідентифікації.
2. Раціоналізм та ірраціоналізм.
3. Деїдеологізація, індивідуалізація, поліфонічність.

3. «Течії раціоналістичного спрямування»:

1. Прагматизм У. Джеймса. Інструменталізм і функціоналізм Дьюї.
2. Аналітична філософія як сучасний варіант позитивізму.
3. Структуралізм М. Фуко.

4. «Рефлексивні напрямки сучасної філософії»

1. Феноменологія Е. Гусерля.
2. Екзистенціальні напрямки: від Гайдеггера до Сартра.
3. Інтерсуб'єктивність та свобода..

5. «Епістемологія: від пізнання до розуміння»

1. Герменевтика як універсальна теорія розуміння.
2. Філософська герменевтика Х.-Г. Гадамера. «Істина та метод»
3. Інтерпретація і символізм: складності розуміння.

6. «Філософія кризи як сучасне світовідчуття»

1. Апокаліптична традиція у світовій культурі.
2. Кризова свідомість: від О. Шпенглера до Х. Ортеги-і-Гассета.
3. Варіанти подолання кризи: від технологічного до містичного..

7. «Постмодернізм»:

1. Модерн і постмодерн.
2. «Смерть суб'єкта» і критика метафізики.
3. Зникнення соціального. Симуляція і «симулякри» Ж. Бодріяр про співвідношення реальності та символів..

8. «Популярна філософія» в контексті масової культури»:

1. Біологізм та соціалізація: перспективи людства (по Н. Харраре).
2. Фемінізм та гендерні проблеми сучасної цивілізації.
3. Кінець історії та остання людина: сучасні футурологічні розвідки. (Ф. Фукуяма)

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс 365

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Разом
	При своєчасному складанні	При несвоєчасному складанні	
30	70	30	100

Підсумкове оцінювання (якщо студент набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	<p>Диференційований залік відбувається у письмовій формі, складається з 20 тестових запитань, 1 відкритого запитання.</p> <p>Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 4 бали.</p> <p>Правильна відповідь на відкрите запитання оцінюється у 20 балів. Відкриті запитання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями.</p> <p>Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100</p>
--	---

6.3 Критерії оцінювання теоретичної частини (разом 30 балів).

Теоретична частина оцінюється за результатами опитування, яке містить 3 питання, кожне з яких оцінюється 10 балів

У разі використання технології дистанційної освіти усне опитування за темами контрольної роботи може проводитися усно з використанням інструментів Office 365 та Zoom.

Правильна відповідь **кожного питання** оцінюється 10 балами, а саме:

- **9-10 балів** – відповідь правильна, точна;
- **7-8 балів** – відповідь правильна, складає 80%;
- **5-6 балів** – відповідь не повна, складає 50%;
- **4-2 бали** – відповідь складає 20-40%;
- **1 бал** – відповідь неправильна повністю;
- **0 балів** – відповіді немає.

6.4 Критерії оцінювання практичної частини (разом 70 балів)

Практична робота передбачає виконання індивідуального завдання (1 завдання) та опанування тем практичних занять (6 тем). Правильна відповідь, або виконане індивідуальне завдання оцінюється максимально 10 балів за означеним вище критерієм. В індивідуальній роботі передбачено оцінювання елементів дослідницьких підходів (аналізу, синтезу, логічної аргументації, узагальнення, реферування та анотування першоджерел тощо).

Індивідуальні завдання оцінюються експертно, спираючись на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка". <http://surl.li/alvis>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал. У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8.Рекомендована література Основна

1. Петрушенко В.Л. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. – Л.: Львівська політехніка, 2019. – 596 с.
2. Петрушенко В.Л. Філософська пропедевтика (Декілька етюдів про філософію): Посібник для самостійної роботи. – Львів, «Новий Світ-2000», 2021. - 236 с
3. Європейський словник філософій. В 5-ти томах.– К.: Дух і Літера, 2020-2021 р.р.
4. Хамітов Н. Гармаш Л. Крилова С. Історія філософії.– К.:ЦУЛ, 2019 р.– 396 с.
5. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії : науковий посібник, - Киев: Мала академія Наук України, 2017. — 238 с.
6. Дахній А. Нариси історії західної філософії ХІХ-ХХ ст.: навч. посібник. – Львів, 2015.
7. Філософія: навч. пос. / Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. – 416
8. . Філософія: Підручник / Бичка І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.. – 2-ге вид., стереотип. – К., 2002.
9. Громов В.Є., Тарасова Н.Ю. Історія філософії в питаннях і відповідях. Навчальний посібник. Дн-ск: НГУ, 2016.
10. Шабанова Ю.О., Яременко І.А., Тарасова Н.Ю. Історія філософії: сучасні комунікативні вчення. Навч. посібник. Дн., НГУ, 2012.

Додаткова:

1. Попович М. Модерн і постмодерн: філософія і політика // Дух і Літера. – №9–10. – К., 2002.
2. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки / пер. с фр. В. Шовкун. – К.: Основи. 1998. – 669 с.
3. Онтологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / за наук. ред. А.С. Синиці. – Львів, 2014.
- Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її межі: Навчальний посібник зі словником — 2-е вид., перероб та доповнене. — К.: КНТ, 2006. — 296 с.
4. Андрущенко, В. П. Організоване суспільство [Текст] : [у 2 кн.] / Віктор Андрущенко; [наук. ред. В. Савельєв]. - Вид. 3-тє, випр. та допов. - Київ : Знання

України, 2018. - Назва на дод. тит. арк. : Організоване суспільство. Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу. - Кн. 1 : Від мрії до дії. - 2018. - 659 с.

5. Андрущенко, В. П. Організоване суспільство[Текст] : [у 2 кн.] / Віктор Андрущенко; [наук. ред. В. Савельєв]. - Вид. 3-тє, випр. та допов. - Київ : Знання України, 2018. - Назва на дод. тит. арк. : Організоване суспільство. Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу. Кн. 2 : Філософія новітнього державотворення. - 2018. - 647 с.

6. Поппер К. Открытое общество и его враги. – М., 1992.

Шпенглер О. Занепад Європи. <https://nashformat.ua/products/zanepad-evropy-709370>

